

Anbefalinger fra Opgaveudvalg om bæredygtig og cirkulær kom- mune



Forord

Anbefalinger fra Opgaveudvalg om bæredygtig og cirkulær kommune

Skanderborg Kommune er godt på vej mod 70.000 indbyggere – og flere mennesker betyder et større træk på vores fælles natur og ressourcer. Derfor er Byrådet optaget af, at vi i fællesskab fortsat arbejder med bæredygtighed.

Byrådet har i forlængelse af ”Udviklingspolitik 2018-2021” nedsat et opgaveudvalg med engagerede borgere, repræsentanter fra virksomheder og byrådsmedlemmer til at sætte en udvikling i gang og komme med anbefalinger til Byrådet. Kommunen skal understøtte borgeres egne tiltag for større bæredygtighed og skabe grundlag for nye løsninger i små og store fællesskaber. Og der skal samarbejdes med erhvervslivet og de kommunale virksomheder.

Vi er ikke alene om det. FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling blev vedtaget af verdens stats- og regeringsledere på FN topmødet i 2015. Det markerede en hidtil uset ambitiøs og transformativ udviklingsdagsorden. Målene trådte i kraft den 1. januar 2016 og skal frem til 2030 sætte kurs mod en mere bæredygtig udvikling for både mennesker og planeten, vi bor på. Udvalget har især arbejdet indenfor verdensmål 7 om bæredygtig energi, verdensmål nr. 9 om industri, innovation og infrastruktur, verdensmål nr. 11 om bæredygtige byer og landsbyer og endelig verdensmål nr. 12 om ansvarligt forbrug og produktion.

Maria Temponeras
Formand for udvalget

Indhold

1.	De vigtigste anbefalinger fra udvalget.....	4
2.	Viden	6
3.	Kommissoriet og opdelingen i borgersporet og virksomhedssporet	7
4.	Sammensætningen af udvalget	9
5.	Anbefalinger.....	11
6.	Alle forslag - uddybet	14
6.1	Bæredygtig produktion	14
6.2	Bæredygtigt byggeri	17
6.3	Bæredygtig transport	20
6.4	Bæredygtigt forbrug – brug ting længere	22
6.5	Bæredygtigt forbrug – brug ting sammen.....	23
6.6	Bæredygtigt forbrug – smid det videre.....	24
6.7	Bæredygtigt forbrug – energi.....	26
6.8	Netværk	27

1. De vigtigste anbefalinger fra udvalget

Udvalget anbefaler, at målet om bæredygtighed og cirkulær økonomi bliver en central del af kommunens politik fremover.

Indsatsen for bæredygtig og cirkulær kommune skal primært ske igennem:

- indkøbspolitik
- byplanlægning
- understøttelse af frivillige grønne initiativer
- kontrakter med Erhverv Skanderborg og VisitSkanderborg
- ejerpolitik for Renosyd og Skanderborg Forsyning

Udvalget er kommet med 76 konkrete anbefalinger til det videre arbejde, se forslag på de kommende sider. Deraf er de 18 særligt prioriterede:

- Der skal etableres et advisory board, som skal følge op på udvalgets anbefalinger (forslag nr. 2)

Bæredygtig produktion

- Cirkulær økonomi skal fremmes via kommunale indkøb (forslag nr. 3)
- Virksomheder skal have hjælp til grønne forretningsplaner (forslag nr. 5)
- Vi skal have mere plads til natur i kommunen, og vi skal have mere skovrejsning i kommunen. Bestøvende insekter skal have mere at leve af i offentlige områder og private haver, det skal hjælpes af projekter i skoler og børnehaver (forslag nr. 11)

Bæredygtigt byggeri

- Energi skal produceres uden afbrænding af biomasse på varmeværker og hos private (forslag nr. 12)
- Der skal stilles skærpede krav om cirkulær økonomi og klimahensyn til byggeri i kommunen, både kommunalt og privat (forslag nr. 13)
- Brug af andres overskud af ubrugte byggematerialer og genbrug af byggematerialer skal gøres nemt for kommune og private (forslag 16)

Bæredygtig transport

- Kollektiv trafik skal fremmes via planlægning (forslag nr. 25)
- Kommunale biler skal køre på vedvarende energi (forslag nr. 29)

Bæredygtigt forbrug

- Borgerne skal oplyses om bæredygtigt forbrug og miljømærker (forslag 39)
- Reparationscafeer skal fremmes (forslag nr. 40)
- Kommunen skal være ambitiøs med hensyn til genbrug for hele kommunen (forslag nr. 47)
- Kommunale institutioners affald skal sorteres (forslag nr. 48)
- Regulering skal ændres, så virksomheders affald bliver sorteret og genbrugt bedre (forslag nr. 51)
- Borgerne skal have bedre information om affaldshierarki og sortering (forslag nr. 52)

Netværk

- En grøn erhvervspris skal indstiftes (forslag nr. 64)
- Én indgang på rådhuset skal understøtte grønne lokale initiativer (forslag nr. 67)
- Bedre udnyttelse af kommunale lokaler til lokale netværk (forslag nr. 76).

2. Viden

Tal fra Consito viser, at en gennemsnitsdansker forårsager en CO₂-udledning på ca. 19 tons om året. Til sammenligning skal vi ifølge FN ned på en udledning på under 2 tons pr. verdensborger, hvis vi skal undgå en temperaturstigning på over 1,5 grader.

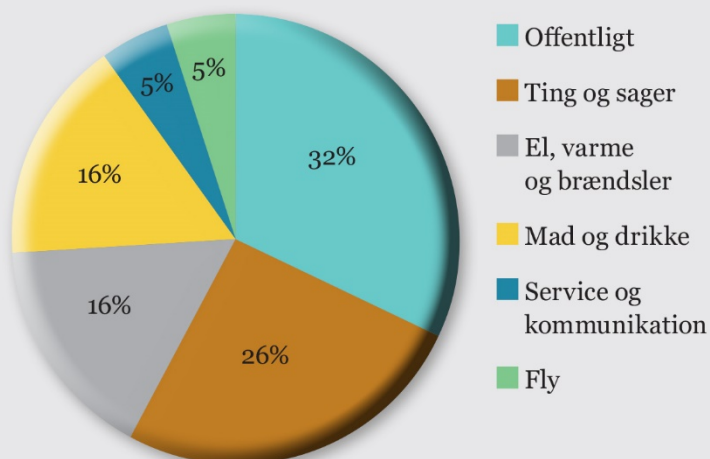
Af de 19 tons udgør det fælles offentlige forbrug ca. 6 tons. Det vil sige forbrug i f.eks. skoler, institutioner, veje og infrastruktur. Privates forbrug af "ting og sager" forårsager ca. 5 tons, mens vores madforbrug bidrager med ca. 3 tons. "Ting og sager" omfatter vores forbrug, hvor køb-og-smid-væk kulturen stadig er udbredt. Det er her, hvor cirkulær økonomi giver rigtig god mening, da CO₂-udledningen især forekommer, når råvarer skal udvindes, forarbejdes og transporteres. Energiforbruget til det er betydelig større end energiforbruget til genbrug og genanvendelse, som tilmed kan give en række nye meningsfulde arbejdspladser.

Samtidig er verdens miner ved at løbe tør for en række råstoffer, som f.eks. kobber og fosfor.

19 ton CO₂ om året for hver dansker

En danskers gennemsnitlige forbrug skaber en CO₂-udledning på ca. 19 ton om året. Det fælles offentlige forbrug til skoler, institutioner, veje og infrastruktur er på ca. 6 ton. Vores forbrug af "ting og sager" forårsager ca. 5 ton, mens vores madforbrug bidrager med ca. 3 ton. Hertil kommer forbruget til transport, energi osv., som gør, at det samlede CO₂-aftryk bliver på 19 ton.

Kilde: Concito



3. Kommissoriet og opdelingen i borgersporet og virksomhedssporet

Det er Byrådet, der har nedsat opgaveudvalget for at komme med anbefalinger til Byrådets arbejde sammen med borgere og virksomheder for at fremme en cirkulær og bæredygtig kommune. Det er en dobbelt opgave, dels at komme med anbefalinger, dels at gå i gang, så vidt muligt, sammen med borgere og virksomheder.

Det er vigtigt for Byrådet og Opgaveudvalget, at alle kan tage del i opgaven og har mulighed for at handle lokalt, og at pege på – allerhelst allerede have organiseret – netværk og anden struktur, der kan realisere anbefalingerne og tage ejerskab for opgaven fremover. Det er helt forskelligt fra anbefaling til anbefaling, hvordan initiativet skal sættes i gang og bæres videre.

Opgaveudvalget har tidligt organiseret sig i to ”spor”: et ”borgerspor” og et ”virksomhedsspor”. De to spor startede sammen i et fælles møde, har holdt fælles midtvejsmøde/studietur og et fælles afslutningsmøde.

Udvalget har arbejdet gennem møder, en mindre studietur samt en offentlig hjemmeside med eksempler på cirkulære og bæredygtige initiativer. (Link til hjemmesiden: www.skanderborg.dk/del-projekt)

Undervejs har hvert af sporene holdt 4 tematiserede møder. På hvert møde er der samlet forslag til anbefalinger, og de er efterfølgende kvalificeret og prioriteret. Møderne er dels holdt på Fælleden, dels hos virksomheder og andre steder, der er aktuelle for emnet.

Kommissorium (vedtaget af Byrådet den 27. juni 2018)

Skanderborg Kommune har ambitiøse mål for at nedbringe energiforbruget og CO₂ udledningen. Samtidig er Skanderborg Kommune i samarbejde med RenoSyd godt på vej med en strategi for cirkulær økonomi og øget genanvendelse.

Opgaven ligger nu i at sikre, at vi når vores mål mht. til CO₂-reduktion og gennemfører den kommende strategi for cirkulær økonomi og øget genanvendelse.

Det kan fx ske ved at understøtte borgeres egne tiltag for større bæredygtighed, og skabe grundlag for nye løsninger i små og store fællesskaber. Det kan f.eks. være tiltag, der fremme deleøkonomi eller affaldsforebyggelse.

En anden vej at gå er i samarbejde med erhvervslivet at opbygge nye partnerskaber for cirkulær økonomi. Mange virksomheder arbejder allerede med grøn omstilling og brug af færre ressourcer i produktionen og til transport. Det giver mening for klimaet, miljøet og virksomhedernes økonomi, og opgaveudvalget vil undersøge, hvordan der bedst kan skabes videndeling mellem virksomhederne om grøn omstilling.

Samarbejdet med borgere og erhvervslivet står ikke alene. Byrådet arbejder med bæredygtighed og cirkulær omstilling for den kommunale virksomhed i regi af miljø- og planudvalget - det sker i tæt samarbejde med Renosyd.

Forventning til opgaveudvalget

Byrådet forventer, at udvalget skaber overblik over eksisterende grønne initiativer, og igangsætter og faciliterer videndeling og inspirerer til en mere bæredygtig praksis i virksomheders og borgeres hverdag. Først og fremmest skal udvalget finde løsninger der virker. Nøgleordene er partnerskaber mellem virksomheder eller mellem virksomhed og kommune, samt videndeling og understøttelse af borgerinitiativer til en grønnere levevis.

Derudover forventes det, at udvalget afleverer anbefalinger til byrådet, - anbefalinger om hvordan indsatsen kan forankres og understøtte en grønnere og mindre ressourceforbrugende form for indkøb, produktion og transport fremover.

Arbejdsform

Arbejdet udføres i et opgaveudvalg, som skal understøtte en reduceret ressourceforbrug hos borgere og virksomheder.

Opgaveudvalget sammensættes af · syv byrådsmedlemmer, der arbejder med i begge af følgende spor:

Ét spor, der arbejder sammen med virksomheder:

- 2 erfaringspersoner på omstilling til en grønnere og mindre ressourceforbrugende form indkøb, produktion og transport
- 5 personer, der har erfaring fra lokale virksomheder, der arbejder strategisk med cirkulær økonomi.

Ét spor, der arbejder sammen med borgere og grupper af borgere om lokale initiativer for at fremme bæredygtig forbrug og transport:

- 3 erfaringspersoner på omstilling til grønnere og mindre ressourceforbrugende forbrug og transport i familier og lokalsamfund
- 7 personer, der er borgere i Skanderborg Kommune, har en stor interesse i at mindske ressourceforbruget og kan igangsætte og drive initiativer, der involverer flere borgere i nærmiljøet. F.eks. fra grundejerforeninger, boligforeninger, sports- eller spejderforeninger, landsbyer, grønne fællesskaber.

Udvalget arbejder i møder i hvert af sporene. Alle, der arbejder i de to spor, mødes til fælles opstartsmøde, midtvejsmøde og afslutningsmøde.

Udvalget kan tage på inspirationstur og indbyde inspiratorer til møderne. Udvalget kan facilitere netværk af virksomheder eller fællesskaber af borgere og inddrage offentligheden undervejs.

Udvalget arbejder august 2018-juni 2019.

4. Sammensætningen af udvalget

Maria Temponeras, formand, byrådsmedlem, deltager i borgersporet og virksomhedssporet
Jens Szabo, næstformand, byrådsmedlem, deltager i borgersporet og virksomhedssporet
Kjeld Jensen, byrådsmedlem, deltager i borgersporet og virksomhedssporet
Karen Lindemann, byrådsmedlem, deltager i borgersporet og virksomhedssporet
Thomas Cordtz, byrådsmedlem, deltager i borgersporet og virksomhedssporet
Mira Issa Bloch, byrådsmedlem, deltager i borgersporet og virksomhedssporet
Claus Leick, byrådsmedlem, deltager i borgersporet og virksomhedssporet
Tine Sædholm Pedersen, Omstilling Ry, deltager i borgersporet
Karna Friis, Frivilligruppen for flygtninge, deltager i borgersporet
Anker Mørk, deltager i borgersporet
Henrik Borgtoft Pedersen, Adslev, deltager i borgersporet
Eja Lund, Levefællesskabet Hertha, deltager i borgersporet
Anni Jensen, Projektforum Galten-Skovby, deltager i borgersporet
Ditte Jensen, Liv i landsbyerne, deltager i borgersporet
Annemette Fuglsang, Renosyd, deltager i borgersporet
Søren Hermansen, Energiakademi, borgersporet, (trådte ud af udvalget oktober 2018)
Anne Gammelgaard Ballantyne, Aarhus Universitet, borgersporet (trådte ud af udvalget nov. 2018)
Lars Brunsø, Akva Waterbeds, deltager i virksomhedssporet
Lotte Mørk Andersen, Renosyd, deltager i virksomhedssporet
Peter Ib, Smukfest, deltager i virksomhedssporet
Peter Weldingh, Aura, deltager i virksomhedssporet
Frank Engelbrecht, Lifestyle & Designcluster, deltager i virksomhedssporet
Viggo Andersen, Kamstrup, deltager i virksomhedssporet (med i sidste del af udvalgsarbejdet)
Jens Bastrup, Skanderborg Forsyning A/S, deltager i virksomhedssporet
Erhvervschef Anja Ellergaard Basse, der har deltaget i møder i virksomhedssporet på vegne af Erhverv Skanderborg

Der har været oplæg fra en række ressourcepersoner:

Jonas Kroustrup, chef for Teknik og Miljø, tidligere chef for Resiliens City Vejle
Tina Clarke, USA
Frank Engelbrecht, Lifestyle & Design Cluster
Lotte Mørk Andersen, Renosyd
Anja Ellersgaard Basse, Erhverv Skanderborg
Jens Bastrup, Skanderborg Forsyning
Christoffer Greenfeldt, Dansk Erhverv
Peer Leth, adm. direktør hos Troldekt
Viggo Andersen, Kamstrup
Jacob Bülow Busk, Himmelbjerggården
Kent Nielsen, Erhverv Skanderborg
Marianne Purup, VisitSkanderborg
Jette Boye Petersen, Hørning Madklub
Pernille Bentzon, Alken købmanden
David Szöke, Jeksen Grønthandel
Janus Sølvsten, kunde-bonde-landmand

Bente Andersen, Planteconsulen aps
Holger Hedelund Poulsen, landmand
Rie Øhlenschläger, arkitekt m.a.a. AplusB
Tine S. Pedersen, Haverne i Højvangen
Ingrid Elmedal, Miljømærkning Danmark, Fonden Dansk Standard
Frank Oxholm Jensen, Ungdomsskolen, Reparationscafe
Ellen Odgaard, Vadestedet, Ry
Annemette Fuglsang, Renosyd
Michael Søgaard Jørgensen, Center for Design, Innovation og Bæredygtig Omstilling, Aalborg Universitet København
Michael Damm, Bæredygtighed og Udvikling, Aalborg Kommune
Steffen Lervad Thomsen, Center for Grøn Omstilling, Aalborg Kommune
Zacharias Brix Madsen, Grøn Agent, Aalborg Kommune
Martin Quientero, Grøn Detail, Aalborg Kommune
Repræsentanter for Vodskov samråd, Vodskov erhvervsforening og Netværk for bæredygtig erhvervsudvikling Nordjylland

....

Udvalgets formandskab har inviteret til åbne inspirationsmøder i Skovby, Ry, Hørning og Skanderborg den 29. og 30. april under overskriften ”Kom og deltag i lokalt inspirationsmøde om bæredygtighed”

5. anbefalinger

Alle anbefalinger retter sig mod Byrådet, men også til Renosyd, Skanderborg Forsyning, Erhverv Skanderborg, Visit Skanderborg og andre aktører, hvor Byrådet har en væsentlig indflydelse f.eks. via ejerskab, kontrakt eller væsentligt tilskud.

Anbefalingerne er opdelt under følgende overskrifter: Bæredygtig produktion, bæredygtig transport, bæredygtigt forbrug (med underkategorierne: brug ting længere, brug ting sammen, smid det videre, energiforbrug) og netværk:

1. Bæredygtighed og cirkulær økonomi skal være en del af kommunens værdigrundlag. Kommunens eget forbrug af ressourcer og udledning af klimagasser skal synliggøres
2. Der skal etableres et advisory board, som skal følge op på udvalgets anbefalinger.

Bæredygtig produktion

3. Cirkulær økonomi og lokal produktion skal fremmes via kommunale indkøb
4. Lokal produktion skal brandes bedre
5. Virksomheder skal have hjælp til grønne forretningsplaner
6. Der skal være bedre mulighed for at dyrke fælleshaver
7. Der skal etableres partnerskaber mellem landbrug og lokalsamfund, kunde-bonde fællesskaber
8. Alle børn skal have mulighed for at dyrke skolehaver
9. Der skal etableres partnerskaber mellem landbrug og skoler
10. Borgere uden for arbejdsmarkedet skal have mulighed for at dyrke fødevarer i socialøkonomiske virksomheder
11. Vi skal have mere plands til natur i kommune og vi skal have mere skovrejsning i kommune. Bestøvende insekter skal have mere at leve af langs grøfter og i parker, det skal hjælpes af projekter i skoler og børnehaver. Bestøvende insekter skal have mere at leve af i offentlige områder og private haver.
12. Energi skal produceres uden afbrænding af biomasse på varmekærter og hos private

Bæredygtigt byggeri

13. Der skal stilles skærpede krav om cirkulær økonomi og klimahensyn til byggeri i kommunen, både kommunalt og privat.
14. Underleverandører skal leve op til samme krav som leverandører
15. CO₂- aftryk fra byggematerialer skal ned via øget brug af træ
16. Brug af andres overskud af ubrugte byggematerialer og genbrug af byggematerialer skal gøres nemt for kommune og private
17. Materialer, der er indbygget i eksisterende byggeri, skal kortlægges, så det kan genanvendes ved nedrivning
18. Ved beregning af økonomi ved nybyggeri, skal vedligeholdelse og materialers værdi ved afskaffelse regnes med
19. Boligområder skal være mangfoldige med blandet boligbyggeri
20. Boligområder skal give mulighed for fællesskaber
21. Fælles udearealer, fælles skure og fælleshuse skal indgå i byplanlægning
22. Ældre karakteristiske huse skal bevares
23. Der skal gøres plads til eksperimenterende klimavenligt byggeri via særlige udstykninger
24. Den gode historie om klimavenligt og cirkulært byggeri skal udbredes

Bæredygtig transport

25. Kollektiv trafik skal fremmes via planlægning
26. El-cyklisme skal fremmes via låneordning
27. Cyklisme skal fremmes via kampagner
28. Lysreguleringer skal gøres mere cykelvenlige
29. Kommunale biler skal køre på vedvarende energi
30. Kommunale biler skal kunne lånes af borgere, når de ikke bruges
31. Der skal indføres og håndhæves regler mod tomgang
32. Delebiler skal fremmes
33. Samkørsel skal fremmes
34. Virksomheder skal have vejledning i grøn transport
35. Der skal være bedre muligheder for modulvogntog
36. Hastigheden skal sættes ned, hvor det er muligt
37. Der skal være grønne bølger, hvor det er muligt
38. Hastighedsdæmpende bump skal væk fra vejene

Bæredygtigt forbrug – brug ting længere

39. Borgere skal oplyses om bæredygtigt forbrug og miljømærker
40. Reparationscafeer skal fremmes
41. Reparation skal på skoleskemaet
42. Borgere skal have vejledning om vedligehold af fx fliser, redskaber og møbler

Bæredygtigt forbrug – brug ting sammen

- 43. Der skal være bedre muligheder i nye og eksisterende boligområder for fælles faciliteter
- 44. Der skal være bedre muligheder for digital deling af fx redskaber og værktøj
- 45. Der skal være bedre muligheder for fysisk og lokal deling af fx redskaber og værktøj
- 46. Kommunal beplantning skal være spiselig

Bæredygtigt forbrug – smid det videre

- 47. Kommunen skal være ambitiøs med hensyn til genbrug for hele kommunen
- 48. Kommunale institutioners affald skal sorteres og genbruges bedre
- 49. Kommunen skal fremme genbrug via indkøb, fx brugt inventar. Kommunen skal gå foran med genbrug af fx inventar i egne institutioner
- 50. Der skal fokus på erhvervslivets affaldssortering
- 51. Regulering skal ændres, så virksomheders affald bliver sorteret og genbrugt bedre
- 52. Borgerne skal have bedre information om affaldshierarki og sortering
- 53. Næringsstoffer fra det organiske affald fra private skal udnyttes bedre, fx gennem kompostering
- 54. Næringsstoffer i spildevandsslam skal føres tilbage til produktionen i landbrug
- 55. Overskudsfrugt fra private haver skal deles
- 56. Overskudsmad skal bruges til mad til andre
- 57. Overskudsmad, der ikke kan spises af mennesker, skal bruges til dyrefoder
- 58. Overskudsmaterialer fra produktion skal formidles til andre, fx via en delebørs
- 59. Digital formidling af genbrug skal fremmes og gøres mere lokalt
- 60. Byttecentraler som fx deleskabe i lokalsamfund skal fremmes
- 61. Producenter motiveres til at gå i dialog med kunder om at forlænge levetid for produkter

Bæredygtigt forbrug – energi

- 62. Overgang til vedvarende energi hos private skal fremmes
- 63. Virksomheder og private skal have adgang til et energitjek

Netværk

- 64. En grøn erhvervspris skal indstiftes
- 65. Netværk for cirkulær økonomi for virksomheder skal etableres gennem Erhverv Skanderborg
- 66. Der skal dannes netværk for lokale grønne ildsjæle
- 67. Én indgang på rådhuset skal understøtte grønne lokale initiativer
- 68. Grønne borgerinitiativer skal synliggøres
- 69. Gode eksempler mht cirkulær økonomi skal synliggøres
- 70. Grønne borgerinitiativer skal tilbydes hjælp til PR
- 71. Grønne borgerinitiativer skal tilbydes hjælp til at søge støtte, og der skal etableres en grøn pulje til borgere og virksomheder
- 72. Infopyloner i centerbyerne skal kunne vise lokale nyheder
- 73. Matchmaking mellem virksomheder skal understøtte deling af viden og materialer
- 74. Visit Skanderborg skal have fokus på bæredygtig turisme og grønne virksomheder
- 75. Vi skal have en Gudenåens Klimafestival
- 76. Bedre udnyttelse af kommunale lokaler til lokale netværk

6. Alle forslag - uddybet

Forslag 1	Bæredygtighed og cirkulær økonomi skal være en del af kommunens værdigrundlag. Kommunens eget forbrug af ressourcer og udledning af klimagasser skal synliggøres
Hvorfor?	Kommunen skal gå foran, hvis vi skal opnå bæredygtighed og klimaneutralitet.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

Forslag 2	Der skal etableres et advisory board, som skal følge op på udvalgets anbefalinger
Hvorfor?	Bæredygtighed kan nemt skubbes til side af andre dagsordner. Mange af udvalgets anbefalinger er langsigtede og kræver et vedvarende fokus. Derfor foreslår udvalget, at der etableres et permanent råd eller advisory board, der i første omgang skal følge op på anbefalingerne fra udvalget, og derefter stå til rådighed for Byrådet med viden og sparring for at fremme bæredygtighed og cirkulær økonomi. Et advisory board kan bestå af virksomheder, borgere og politikere. Det er vigtigt for udvalget, at det bliver tydeligt, hvad der kom ud af udvalgsarbejdet, og at der er åbenhed om, hvordan det går med at realisere anbefalingerne.
Hvem?	Virksomheder, borgere og politikere
Kommentar	

6.1 Bæredygtig produktion

Forslag 3	Borgere skal oplyses om bæredygtigt forbrug og miljømærker
Hvorfor?	Det kan være en jungle at finde rundt i anbefalinger om bæredygtigt forbrug. Saglig oplysning kan hjælpe.
Hvem?	Byrådet og bæredygtighedskonsulent
Kommentar	

Forslag 4	Lokal produktion skal brandes bedre
Hvorfor?	Mindre afstand mellem producent og forbruger betyder mindre transport. Mere lokalt forbrug giver flere lokale arbejdspladser, og dermed mindre persontransport. Det styrker også den lokale økonomi og lokalsamfundene.
Hvem?	Erhverv Skanderborg og Visit Skanderborg
Kommentar	

Forslag 5	Virksomheder skal have hjælp til grønne forretningsplaner
------------------	--

Hvorfor?	Små og mellemstore virksomheder har brug for støtte til omstilling til cirkulær økonomi og bæredygtig produktion og transport. Der skal være en forretning i det. Regionen har en pulje til screening af virksomheders potentiale til energi- og ressourcebesparelser. Den eventuelle efterfølgende udarbejdelse af grøn forretningsplan, skal virksomhederne selv betale. Anbefalingen kan realiseres af Erhverv Skanderborg og Visit Skanderborg som dem, der hjælper virksomhederne, og med hjælp fra kommunens virksomhedstilsyn. Byrådet kan opgradere rådgivningen i forbindelse med virksomhedstilsyn ved at afsætte mere økonomi til det.
Hvem?	Erhverv Skanderborg, Visit Skanderborg og Byrådet. Byrådet med økonomi til virksomhedskonsulent. Hjælp fra kommunens virksomhedstilsyn
Kommentar	Regionen har en pulje til screening af virksomheders potentiale til energi- og ressourcebesparelser. Den eventuelle efterfølgende udarbejdelse af grøn forretningsplan, skal virksomhederne selv betale.

Forslag 6	Der skal være bedre mulighed for at dyrke fælleshaver
Hvorfor?	Ikke alle har adgang til jord til dyrkning af køkkenhaver eller viden om dyrkning. Kommunale arealer kan stilles til for lokale grupper.
Hvem?	Byrådet og lokale initiativer.
Kommentar	Fødevaredyrkning i mikroskala er den største kilde til fødevarer i verden. Selvforsyning i køkkenhaver kan bidrage mere til vores madforbrug og blive en vigtig del af et bæredygtigt forbrug.

Forslag 7	Der skal etableres partnerskaber mellem landbrug og lokalsamfund, kunde-bonde fællesskaber
Hvorfor?	Små alsidige landbrug er godt for vandmiljø og natur, men er svære at få til at løbe rundt økonomisk. Langsigtede aftaler mellem grupper af forbrugere og landmænd kan sikre økonomi til bæredygtig produktion. Lokal produktion betyder mindre transport og mindre spild.
Hvem?	Lokale initiativer
Kommentar	

Forslag 8	Alle børn skal have mulighed for at dyrke skolehaver
Hvorfor?	Erfaringer med dyrkning af grøntsager giver forståelse af naturens kredsløb og menneskets rolle i det. Det træner praktiske færdigheder, og fremmer sundhed og livsglæde.
Hvem?	Byrådet og skolerne i Skanderborg Kommune
Kommentar	

Forslag 9	Der skal etableres partnerskaber mellem landbrug og skoler
------------------	---

Hvorfor?	Små alsidige landbrug er godt for vandmiljø og natur, men er svære at få til at løbe rundt økonomisk. Skoler kan bruge landbrug i undervisningen i mange fag. Erfaringer med landbrug giver forståelse af naturens kredsløb og menneskets rolle i det. Familier kan inddrages i arbejdet fx med lugning og høst, og forældregrupper kan aftage produkter.
Hvem?	Skolerne i Skanderborg Kommune, lokalsamfund, lokale landmænd, skolebestyrelser, forældre
Kommentar	

Forslag 10	Borgere uden for arbejdsmarkedet skal have mulighed for at dyrke fødevarer i socialøkonomiske virksomheder
Hvorfor?	Dyrkning af fødevarer træner praktiske færdigheder, og fremmer sundhed og livsglæde. Små alsidige landbrug er godt for vandmiljø og natur, men er svære at få til at løbe rundt økonomisk. Socialøkonomiske virksomheder kan producere fødevarer til kommunale institutioner og hjælpe borgere tilbage på arbejdsmarkedet
Hvem?	Byrådet, lokale landbrug og lodsejere, socialøkonomiske virksomheder
Kommentar	

Forslag 11	Vi skal have mere plands til natur i kommune og vi skal have mere skovrejsning i kommune. Bestøvende insekter skal have mere at leve af langs grøfter og i parker, det skal hjælpes af projekter i skoler og børnehaver. Bestøvende insekter skal have mere at leve af i offentlige områder og private haver.
Hvorfor?	Mængden af insekter er faldet drastisk igennem de senere år. Det giver problemer for insektbestøvede planter, både i landbrug og i naturen. Ud over klimakrisen har vi en krise i den biologiske mangfoldighed, hvor mange arter er truede. Den største grund er mangel på plads, og det kan vi skabe mere af i kommunen. Det er især enge og overdrev, der mangler. Grundvandet er sårbart i store dele af Skanderborg kommune. Skovrejsning er en vigtig og effektiv beskyttelse af grundvandet, det skaber rekreative arealer, og skov binder CO ₂ . Det er en forudsætning for fremtidens fødevarerproduktion. En ændret praksis i driften af kommunale arealer ville have stor effekt på insekternes vilkår. Lokale frivillige kan inddrages i indsatsen. Projekter i skoler og børnehaver med at give plads til insekter, kan skabe bevidsthed og opmærksomhed på problemet, og være en del af løsningen. Private haver kan blive til meget bedre levesteder for insekter, end de er. Byrådet, lokale grupper og alle lodsejere og haveejere kan hjælpe med at realisere det.
Hvem?	Byrådet, lokale grupper og alle lodsejere og haveejere

Forslag 12	Energi skal produceres uden afbrænding af biomasse på varmeværker og hos private
-------------------	---

Hvorfor?	Biomasse er en knap ressource. Varmeværker i Danmark importerer store mængder biomasse til afbrænding. Det betyder transport og afbrænding af skove, som kunne ophobe CO ₂ og gavne biodiversiteten i stedet. Når olie skal ud-fases, vil biomasse også skulle bruges til brændstof og plastik, hvilket vil belaste verdens skove endnu mere. Varmeværker og private skal omstille til brændselsfri energi, herunder varmepumper. Byrådets Strategiske Varmeplan indeholder allerede fokusområdet: "Fremme af brændselsfri varme hos fjernvarmeverkerne og hos individuelle forbrugere".
Hvem?	Byrådet, varmeverker, borgere
Kommentar	Byrådets Strategiske Varmeplan indeholder allerede fokusområdet: "Fremme af brændselsfri varme hos fjernvarmeverkerne og hos individuelle forbrugere".

6.2 Bæredygtigt byggeri

Forslag 13	Der skal stilles skærpede krav om cirkulær økonomi og klimahensyn til byggeri i kommunen, både kommunalt og privat.
Hvorfor?	Det skal der, fordi kommunen skal gå foran, hvis vi skal opnå bæredygtighed og klimaneutralitet. Det er også aktuelt for at beskytte vores grundvand. Det er en opgave for Byrådet at skærpe kravene.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

Forslag 14	Underleverandører skal leve op til samme krav som leverandører
Hvorfor?	Hele byggeriets livcyklus skal medregnes i klima- og miljøbelastningen, også den fra byggematerialer og udvinding af råstoffer.
Hvem?	Byrådet og Skanderborg Forsyning og Renosyd om deres underleverandører
Kommentar	

Forslag 15	CO₂- aftryk fra byggematerialer skal ned via øget brug af træ
Hvorfor?	Træ er et meget klimavenligt byggemateriale, og har mange andre gode egenskaber. Det kræver nytænkning at overgå til klimavenligt byggeri, og kommunen kan bidrage til at drive den udvikling. Beton er meget klimabelastende, da der bruges meget energi i produktionen af det.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

Forslag 16	Brug af andres overskud af ubrugte byggematerialer og genbrug af byggematerialer skal gøres nemt for kommune og private
Hvorfor?	Der er et kæmpe spild af ubrugte byggematerialer, fordi det er besværligt og ikke kan betale sig at genanvende det. Det spild, der er, skyldes især manglen-

	de mærkning af det, der er til overs, eller er ved nedrivning. Der kan stilles krav i nedrivningstilladeler om muligt.
Hvem?	Byrådet, byggebranchen, RenoSyd
Kommentar	

Forslag 17	Materialer, der er indbygget i eksisterende byggeri, skal kortlægges, så det kan genanvendes ved nedrivning
Hvorfor?	For størst mulig genbrug og genanvendelse, er logistik og planlægning afgørende.
Hvem?	Byrådet og alle andre bygningsejere
Kommentar	I første omgang kan det være kommunalt byggeri, og i fremtiden også privat.

Forslag 18	Ved beregning af økonomi ved nybyggeri, skal vedligeholdelse og materialers værdi ved afskaffelse regnes med
Hvorfor?	I et bæredygtigt og cirkulært byggeri, skal de fleste byggematerialer kunne genbruges i nyt byggeri. Det kræver, at de er holdbare, lette at vedligeholde og skal kunne tages fra hinanden efter endt brug. Hele byggeriets livscyklus skal regnes med i CO ₂ -regnskabet.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

Forslag 19	Boligområder skal være mangfoldige med blandet boligbyggeri
Hvorfor?	Social bæredygtighed betyder stærke lokalsamfund med plads til alle. Vi skal derfor undgå områder med kun en type boliger, og kun en indkomstgruppe.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

Forslag 20	Boligområder skal give mulighed for fællesskaber
Hvorfor?	Gode rum giver grobund for gode fællesskaber. Lokale skoler, biblioteker, sportsfaciliteter, stier og grønne områder er med til at skabe gode lokalsamfund.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	Der er i dag mulighed for at foreninger kan låne lokaler i kommunale bygninger.

Forslag 21	Fælles udearealer, fælles skure og fælleshuse skal indgå i byplanlægning
Hvorfor?	Gode rum giver grobund for gode lokale fællesskaber. Når der planlægges nye boligområder eller ændringer i nuværende, kan plads til udeliv gøre en stor forskel.

	Fælleshuse med fælles faciliteter understøtter fællesskaber, og gør det mindre nødvendigt at have mange private kvadratmeter, fordi nogle typer brug kan flyttes til et fælleshus. Eksempler er fester, større middage og plads til indendørs leg. Mangel på plads er en af barriererne for fælles eje af redskaber og værktøj. Fælles skure kan etableres i eksisterende boligområder, og planlægges i nye.
Hvem?	Byrådet, udstykkere og boligforeninger
Kommentar	

Forslag 22	Ældre karakteristiske huse skal bevares
Hvorfor?	Når vi planlægger og bygger nyt, skal vi ikke miste stedernes egenart.
Hvem?	Byrådet og private lodsejere
Kommentar	

Forslag 23	Der skal gøres plads til eksperimenterende klimavenligt byggeri via særlige udstykninger
Hvorfor?	Omstilling til bæredygtigt byggeri kræver nytænkning og udvikling af nye metoder. For at få erfaringer, kræver det tilladelse til at eksperimentere. Det kan skabe eksportmuligheder i fremtiden.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

Forslag 24	Den gode historie om klimavenligt og cirkulært byggeri skal ud-bredes
Hvorfor?	Omstilling til bæredygtigt byggeri kræver oplysning om eksisterende løsninger, der fungerer.
Hvem?	Byrådet, byggebranchen
Kommentar	

6.3 Bæredygtig transport

Forslag 25	Kollektiv trafik skal fremmes via planlægning
Hvorfor?	Det er vigtigt i forhold til omstilling til bæredygtig transport, at boliger placeres tæt på den kollektive trafik, og der etableres kollektiv trafik ved eksisterende boliger. Og det skal suppleres af cykelruter, som tager hensyn til stigende brug af el-cykler. Cyklisme kan fremmes ved at gøre det nemt og rart at cykle. Cyklen skal være den letteste løsning, så må bilernes adgang godt være en smule mere besværlig. Der mangler cykelstier på mange vigtige strækninger i kommunen, og det er en barriere for cyklisme.
Hvem?	Byrådet

Kommentar	
-----------	--

Forslag 26	El-cyklisme skal fremmes via låneordning
Hvorfor?	Vi har store afstande i Skanderborg kommune, og elcykler kan være et godt alternativ til bilen for mange. Ordninger, hvor borgere kan låne elcykler i en periode, kan få flere til at investere i en elcykel.
Hvem?	Byrådet, lokale grupper, lokale cykelsmede
Kommentar	

Forslag 27	Cyklisme skal fremmes via kampagner
Hvorfor?	Cykel er den mest klimavenlige transportform. Mange kører meget korte afstande i bil, for at købe ind eller dyrke sport. Rigtig mange af køreturene i bil i Skanderborg Kommune kunne nemt erstattes af en cykeltur.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

Forslag 28	Lysreguleringer skal gøres mere cykelvenlige
Hvorfor?	Cyklisme kan fremmes ved at gøre det nemt og rart og sikkert at cykle. Nogle cyklister oplever, at der ikke bliver grønt for cyklister, og man skal holde længe og vente. Det kan gøres mere cykelvenligt.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

Forslag 29	Kommunale biler skal køre på vedvarende energi
Hvorfor?	Kommunen skal gå foran i omstillingen til vedvarende energi
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

Forslag 30	Kommunale biler skal kunne lånes af borgere, når de ikke bruges
Hvorfor?	Det er ressourcespild, at bilparken står ubenyttet på eftermiddage, aftener og weekender
Hvem?	Byrådet
Kommentar	Der er en udfordring med lovgivningen ift at borgere bruger kommunale biler, hvis kommunen ejer bilerne.

Forslag 31	Der skal indføres og håndhæves regler mod tomgang
Hvorfor?	Tomgang er unødvendigt brændselsforbrug og forurening

Hvem?	Byrådet, politiet
Kommentar	Hvis der allerede er regler, kunne man vælge at sætte fokus på dem.

Forslag 32	Delebiler skal fremmes
Hvorfor?	Det er et kæmpe ressourcespild, når biler står ubenyttede. Delebilsordninger er oplagte både i byer, landsbyer og i parcelhuskvarterer. Kommunen kan understøtte dette med parkeringsmuligheder og plads til ladestandere til elbiler.
Hvem?	Byrådet?? Aura? , lokale grupper, landsbyerne
Kommentar	

Forslag 33	Samkørsel skal fremmes
Hvorfor?	De fleste sidder alene i bilen, selvom andre skal samme vej. Samkørsel bliver nemmere, jo flere det gør det. Kommunen kan understøtte samkørsel vha blafferstationer og digitale hjælpemidler.
Hvem?	Byrådet, borgere, borgergrupper, Aura?
Kommentar	

Forslag 34	Virksomheder skal have vejledning i grøn transport
Hvorfor?	De teknologiske muligheder og viden om praktisk grøn kørsel udvikler sig hele tiden. Virksomheder har brug for viden om mulighederne for mere bæredygtig transport.
Hvem?	Byrådet?, Erhverv Skanderborg
Kommentar	

Forslag 35	Der skal være bedre muligheder for modulvogntog
Hvorfor?	Større sendinger betyder færre sendinger, og det er godt for miljø og klima.
Hvem?	Byrådet, virksomheder?
Kommentar	

Forslag 36	Hastigheden skal sættes ned, hvor det er muligt
Hvorfor?	Lavere hastighed giver betydeligt mindre CO2 udledning. Hastigheden kan nedsættes i Skanderborg kommune på udvalgte typer veje.
Hvem?	Byrådet , politiet
Kommentar	

Forslag 37	Der skal være grønne bølger, hvor det er muligt
Hvorfor?	Stop og start udleder mere CO2.
Hvem?	Byrådet, Politiet
Kommentar	

Forslag 38	Hastighedsdæmpende bump skal væk fra vejene
Hvorfor?	Stop og start udleder mere CO ₂ . Bump skal erstattes af mere håndhævelse af hastighedsgrænser.
Hvem?	Byrådet, politiet
Kommentar	Bump er typisk lavet, så man kan køre over dem med den tilladte hastighed uden at bremse.

6.4 Bæredygtigt forbrug – brug ting længere

Forslag 39	Cirkulær økonomi og lokal produktion skal fremmes via kommunale indkøb
Hvorfor?	Kommunen er en stor indkøber, og kan gennem sin indkøbspolitik understøtte bæredygtig produktion. Mindre afstand mellem producent og forbruger betyder mindre transport. Ved indkøb af produkter eller serviceydelser kan man sikre, at det er designet til genbrug og recirkulation efter endt brug. Miljømærkninger som svanen og EU-blomsten skal være pejlemærke for kommunens indkøb. Miljømærket svanen og EU-blomsten inddrager hele produktets livscyklus i bedømmelsen, såvel som skadelig kemi og arbejdsvilkår i produktionen. Kommunen er en stor indkøber, og kan gennem sin indkøbspolitik understøtte bæredygtig produktion.
Hvem?	Byrådet via indkøbspolitik
Kommentar	

Forslag 40	Reparationscafeer skal fremmes
Hvorfor?	Køb og smid væk er spild af ressourcer og en af de helt store kilder til udledning af klimagasser. Reparation kan ofte gøre det unødvendigt at købe nyt. Reparationscafeer drevet af frivillige kan være en del af løsningen, og også styrke lokale fællesskaber. De kan etableres på plejehjem, skoler og i andre eksisterende lokaler.
Hvem?	Byrådet, Renosyd og lokale grupper
Kommentar	

Forslag 41	Reparation skal på skoleskemaet
Hvorfor?	Køb og smid væk er spild af ressourcer og en af de helt store kilder til udledning af klimagasser. Reparation kan ofte gøre det unødvendigt at købe nyt. Simple reparationer af hverdagsting og tøj er færdigheder, alle har brug for. Det kan være en del af undervisningen i faget Håndværk og Design
Hvem?	Byrådet? og skolerne

Kommentar	
-----------	--

Forslag 42	Borgere skal have vejledning om vedligehold af fx fliser, redskaber og møbler
Hvorfor?	Køb og smid væk er spild af ressourcer og en af de helt store kilder til udledning af klimagasser. Mange mangler viden om vedligehold, og køber derfor nyt uden grund.
Hvem?	Byrådet? Renosyd?
Kommentar	

6.5 Bæredygtigt forbrug – brug ting sammen

Forslag 43	Der skal være bedre muligheder i nye og eksisterende boligområder for fælles faciliteter
Hvorfor?	Fælles køkkener, vaskemaskiner, musiklokaler, træningsrum etc. Nedsætter behovet for egne kvadratmeter og behovet for at eje redskaber selv.
Hvem?	Byudviklere, grundejerforeninger, lokale grupper
Kommentar	

Forslag 44	Der skal være bedre muligheder for digital deling af fx redskaber og værktøj
Hvorfor?	Mange ting kan deles på vejen eller i landsbyen, eller ejes i fællesskab hvor brugen koordineres digitalt. Det kan understøttes af en app og vidensdeling.
Hvem?	Lokale grupper, grundejerforeninger m.v.
Kommentar	

Forslag 45	Der skal være bedre muligheder for fysisk og lokal deling af fx redskaber og værktøj
Hvorfor?	Plads i lokalplanen og tilladelse til skure til fælles redskaber på villavejen eller i landsbyen vil give mulighed for at have det fælles udstyr et sted.
Hvem?	Lokale grupper, grundejerforeninger
Kommentar	

Forslag 46	Kommunal beplantning skal være spiselig
Hvorfor?	Træer og buske giver rare udearealer, men kan også give frugt og nødder og spiselige blade. Det kan danne grobund for fællesskaber omkring fx høst og saftpresser.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

6.6 Bæredygtigt forbrug – smid det videre

Forslag 47	Kommunen skal være ambitiøs med hensyn til genbrug for hele kommunen
Hvorfor?	Kommunen skal gå foran i omstillingen til bæredygtighed og cirkulær økonomi. Både kommunens egne institutioner, virksomhederne og private skal genbruge mere. Indsamlingen til genbrug på offentlige steder er vigtig som et udstillingsvindue for hele kommunen.
Hvem?	Byrådet, RenoSyd
Kommentar	

Forslag 48	Kommunale institutioners affald skal sorteres og genbruges bedre
Hvorfor?	Kommunen skal gå foran i omstillingen til bæredygtighed og cirkulær økonomi. Kommunens institutioner skal affaldssortere og genbruge mindst lige så godt som private.
Hvem?	Byrådet, RenoSyd
Kommentar	

Forslag 49	Kommunen skal fremme genbrug via indkøb, fx brugt inventar. Kommunen skal gå foran med genbrug af fx inventar i egne institutioner
Hvorfor?	Kommunen skal gå foran i omstillingen til bæredygtighed og cirkulær økonomi. Det gør ikke noget, at inventaret ikke er ens overalt. Kortlægning af overskydende inventar og behov andre steder kan overflødiggøre mange nyindkøb.
Hvem?	Byrådet, kommunale institutioner
Kommentar	

Forslag 50	Der skal fokus på erhvervslivets affaldssortering
Hvorfor?	Ikke alle virksomheder affaldssorterer og genbruger så meget som det er muligt. Der er brug for oplysning og bedre rammer.
Hvem?	Byrådet???, Erhverv Skanderborg, Renosyd
Kommentar	

Forslag 51	Regulering skal ændres, så virksomheders affald bliver sorteret og genbrugt bedre
Hvorfor?	Det er en barriere for virksomheders affaldssortering, at Renosyd ikke må samle affald ind fra virksomheder, heller ikke fra kantiner eller kontorer. F.eks. må et cykelværksted ikke få hentet personalets emballageaffald af

	Renosyd. Det er nationale regler, men kan forsøges påvirket via henvendelse fra Byrådet.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	Det er nationale regler, men kan forsøges påvirket via henvendelse fra byrådet.

Forslag 52	Borgerne skal have bedre information om affaldshierarki og sortering
Hvorfor?	Det skal være let for den enkelte at affaldssortere, og viden fremmer lysten til at sortere. I dag er der nogle borgere, der oplever en mangel på viden om, hvordan de skal sortere.
Hvem?	RenoSyd
Kommentar	

Forslag 53	Næringsstoffer fra det organiske affald fra private skal udnyttes bedre, fx gennem kompostering
Hvorfor?	Organisk affald bliver ikke samlet ind af RenoSyd, og der er ikke planer om indsamling i den nærmeste fremtid. I stedet kunne hjemmekompostering understøttes med oplysning og kompostpande
Hvem?	RenoSyd
Kommentar	

Forslag 54	Næringsstoffer i spildevandsslam skal føres tilbage til produktionen i landbrug
Hvorfor?	De mange næringsstoffer i slam fra spildevand kan ikke udnyttes direkte til dyrkning af fødevarer på grund af forskellige barrierer. Det er spild af knappe ressourcer som fosfor. Problemerne kan måske løses ved en fælles indsats.
Hvem?	Skanderborg Forsyning, landbruget
Kommentar	

Forslag 55	Overskudsfrugt fra private haver skal deles
Hvorfor?	Mange borgere får ikke plukket og brugt deres overskud af frugt. Det kunne deles og udnyttes.
Hvem?	Lokale grupper, enkeltpersoner
Kommentar	

Forslag 56	Overskudsmad skal bruges til mad til andre
Hvorfor?	Det er spild af dyrebare ressourcer, at meget mad kasseres uden grund. Bedre fordeling af overskudsmad kan understøttes ved digitale midler og fysiske steder. Kommunen kan bidrage med tilladelse og plads til delingspunkter.

Hvem?	Byrådet, supermarkeder, restaurationer og lokale grupper.
Kommentar	

Forslag 57	Overskudsmad, der ikke kan spises af mennesker, skal bruges til dyrefoder
Hvorfor?	Partnerskaber mellem detailhandel, restaurationer og landbrug kunne give mulighed for brug af overskudsmad til dyrefoder.
Hvem?	Lokale grupper, Erhverv Skanderborg
Kommentar	

Forslag 58	Overskudsmaterialer fra produktion skal formidles til andre, fx via en delebørs
Hvorfor?	Det er spild af ressourcer, når overskud fra produktion ikke bruges. En delebørs eller et andet system kunne sætte virksomheder i forbindelse med andre virksomheder til udveksling af materialer.
Hvem?	Erhverv Skanderborg
Kommentar	

Forslag 59	Digital formidling af genbrug skal fremmes og gøres mere lokalt
Hvorfor?	Der foregår meget køb og salg af brugte ting via digitale platforme. Det er en klimafordel at udveksle ting så lokalt som muligt. Kampagner kunne fremme endnu mere og mere lokal genbrug.
Hvem?	Byrådet ??, RenoSyd, lokale grupper
Kommentar	

Forslag 60	Byttecentraler som fx deleskabe i lokalsamfund skal fremmes
Hvorfor?	Bogskabe og deleskabe til andre mindre ting kan indføres mange steder i kommunale bygninger og i det offentlige rum. Kommunen kan bidrage med tilladelse til og plads til dette.
Hvem?	Byrådet???, kontraktholdere, lokale grupper
Kommentar	

Forslag 61	Producenter motiveres til at gå i dialog med kunder om at forlænge levetid for produkter
Hvorfor?	Med en god dialog med kunderne, kan producenterne få en god feedback på, hvad der typisk går i stykker i produktet og dermed en mulighed for at forbedre levetiden på produktet.
Hvem?	Erhverv Skanderborg, evt. Renosyd
Kommentar	

6.7 Bæredygtigt forbrug – energi

Forslag 62	Overgang til vedvarende energi hos private skal fremmes
Hvorfor?	Mange private huse varmes op med biomasse eller endda fossile brændstoffer. Omstilling til vedvarende energi kan understøttes af kommunen , fx ved aftaler med hele landsbyer, og adgang til vejledning
Hvem?	Byrådet, lokale grupper, varmeselskaber
Kommentar	

Forslag 63	Virksomheder og private skal have adgang til et energitjek
Hvorfor?	Første skridt i en omstilling er viden om, hvor man kan lave noget om. Mange mangler viden om, hvad de kan gøre for at energioptimere.
Hvem?	Byrådet, erhverv Skanderborg, varmeselskaber
Kommentar	

6.8 Netværk

Forslag 64	En grøn erhvervspris skal indstiftes
Hvorfor?	Der skal være fokus på de gode og innovative løsninger, og den gode historie kan være med til at drive omstillingen fremad. Byrådet og Erhverv Skanderborg skal samarbejde om den grønne erhvervspris. Der skal arbejdes mere med kriterierne for for uddelingen af prisen. HVIS der skal uddeles pengepræmier eller lignende til de prisvindende skal sponsorerne naturligvis være med til at fastlægge kriterierne. Men anerkendelsen med prisen er det vigtigste, og den er rettet mod både små og store erhvervsdrivende. Prisen kan suppleres med et eksklusivt grønt netværk.
Hvem?	Byrådet, Erhverv Skanderborg
Kommentar	

Forslag 65	Netværk for cirkulær økonomi for virksomheder skal etableres gennem Erhverv Skanderborg
Hvorfor?	Den bedste inspiration sker mellem mennesker, hvis udfordringer ligner hinandens. I et netværk kan man sparre med hinanden i forhold til ideer og praksis, og holde hinanden til ilden.
Hvem?	Erhverv Skanderborg , Byrådet?
Kommentar	

Forslag 66	Der skal dannes netværk for lokale grønne ildsjæle
-------------------	---

Hvorfor?	De frivillige, der driver initiativer i lokalsamfund, trækker et stort læs, og kan nemt brænde ud. Understøttelse og udvikling af disse ildsjæle er godt givet ud.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

Forslag 67	Én indgang på rådhuset skal understøtte grønne lokale initiativer
Hvorfor?	En lille hjælp kan have meget stor betydning for en lokalt initiativ. Kommunens frivillighedskoordinator hjælper frivillige på det sociale område, men der findes ikke noget tilsvarende for grønne grupper. Det vigtige er, at grønne initiativer kan få én indgang og kontaktperson på rådhuset. Denne person kan være en vidensperson, men én person kan næppe dække hele vidensfeltet, så vedkommende skal kunne koordinere, trække relevante videnspersoner ind, inspirere og facilitere. I Ålborg kalder de det en grøn agent. Funktionen kan også understøtte en hjemmeside, med lokale initiativer og erfaringer fra bæredygtige og cirkulære projekter, som udvalget har oprettet.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

Forslag 68	Grønne borgerinitiativer skal synliggøres
Hvorfor?	Frivillig indsats i lokalsamfund er uundværlig i en omstilling til bæredygtighed. Inspiration fra andre grupper er vigtig i opbygningen af nye initiativer. Den hjemmeside med grønne initiativer, som er opbygget i bæredygtighedsudvalget løbetid, er en god platform, og skal vedligeholdes og promoveres, hvis den skal fungere i fremtiden.
Hvem?	Byrådet, lokale grupper, Renosyd
Kommentar	

Forslag 69	Gode eksempler mht cirkulær økonomi skal synliggøres
Hvorfor?	Den bedste inspiration sker mellem mennesker hvis udfordringer ligner hinandens. Den gode historie er en vigtig inspiration for andre.
Hvem?	Byrådet, erhverv Skanderborg, Renosyd
Kommentar	

Forslag 70	Grønne borgerinitiativer skal tilbydes hjælp til PR
Hvorfor?	Det er ofte en barriere for frivillige grupper men meget lille budget at få opreklameret sine arrangementer. Kommunen kan hjælpe via hjemmesiden og bypølserne.
Hvem?	Byrådet, VisitSkanderborg
Kommentar	

Forslag 71	Grønne borgerinitiativer skal tilbydes hjælp til at søge støtte, og der skal etableres en grøn pulje til borgere og virksomheder
Hvorfor?	Det kan være en udfordring at finde de rigtige steder at søge midler til projekter, og at skrive ansøgninger. Der skal ofte investeringer til, når der skal startes nye aktiviteter. Man kunne øremærke nogle puljepenge til initiativer, der fremmer bæredygtighed og cirkulær økonomi.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	

Forslag 72	Infopyloner i centerbyerne skal kunne vise lokale nyheder
Hvorfor?	Arrangementer i andre byer konkurrerer med lokale. Hvis det er teknisk muligt, kunne man specificere indholdet til hver by
Hvem?	Visit Skanderborg
Kommentar	

Forslag 73	Matchmaking mellem virksomheder skal understøtte deling af viden og materialer
Hvorfor?	Den bæredygtige og cirkulære produktion er i gang rundt omkring, og har viden andre kan få glæde af.
Hvem?	Byrådet???, Erhverv Skanderborg
Kommentar	

Forslag 74	Visit Skanderborg skal have fokus på bæredygtig turisme og grønne virksomheder
Hvorfor?	Vores branding som grøn destination med outdoor liv og natur passer godt til klimavenlighed, bæredygtighed og lokale bæredygtige produkter.
Hvem?	VisitSkanderborg, Erhverv Skanderborg
Kommentar	

Forslag 75	Vi skal have en Gudenåens Klimafestival
Hvorfor?	For at sætte fokus på klimaet og brande Skanderborg som bæredygtig kommune, og fremme grøn turisme, kunne vi lancere en ny festival med klima som tema
Hvem?	VisitSkanderborg
Kommentar	

Forslag 76	Bedre udnyttelse af kommunale lokaler til lokale netværk
-------------------	---

Hvorfor?	Lokale grønne netværk har brug for lokale samlingssteder, herunder at kunne opbevare ting. Nogle gange uden at skulle rydde det væk fra gang til gang. Der er brug for at åbne kommunale lokaler op lokale grønne netværk, og at gøre dem tilgængelige.
Hvem?	Byrådet
Kommentar	